

Bruksela, 5 maja 2026 r.
(OR. en)

8313/26

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0550(COD)

CULT 49	SAN 226
AUDIO 51	IND 258
FREMP 132	COMPET 445
CODEC 696	PROCIV 78
CADREFIN 159	HYBRID 48
FIN 552	DISINFO 33
IA 87	JAI 463
JEUN 59	SERVICES 21
EDUC 120	POLGEN 86
CULT HERIT 12	MI 355
SOC 202	RELEX 519
GENDER 30	INF 106
DIGIT 108	COPEN 139
DATAPROTECT 126	JUSTCIV 55
ANTIDISCRIM 37	DROIPEN 66

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Rada

Dotyczy: Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program AgoraEU na lata 2028–2034 oraz uchylającego rozporządzenia (UE) 2021/692 i (UE) 2021/818
– *Częściowe podejście ogólne*

I. WPROWADZENIE

1. W dniu 16 lipca 2025 r. Komisja Europejska przyjęła wniosek dotyczący wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034, w tym wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program AgoraEU.

2. Program AgoraEU ma na celu wzmocnienie kultury, mediów i aktywności obywatelskiej z myślą o zapewnieniu odporności europejskich demokracji. Opiera się na osiągnięciach programów Kreatywna Europa oraz „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV) objętych obecnym okresem finansowania.
3. Wniosek dotyczący programu Agora EU składa się z trzech głównych komponentów o różnych celach:
 - komponent „Kreatywna Europa – kultura” ma przyczyniać się do twórczości i współpracy kulturalnej w wymiarze transgranicznym;
 - komponent MEDIA+ ma zwiększać różnorodność i konkurencyjność sektora audiowizualnego i sektora gier wideo, a także wspierać wolne i niezależne dziennikarstwo i media informacyjne;
 - komponent CERV+ ma promować prawa podstawowe i równość, zapobiegać dyskryminacji, zwiększać partycypację demokratyczną, chronić praworządność.

II. PRACE W INNYCH INSTYTUCJACH

4. W Parlamencie Europejskim wniosek jest analizowany wspólnie przez Komisję Kultury i Edukacji (CULT) oraz Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE). Sprawozdawczyniami są Emma Rafowicz (S&D) z komisji CULT oraz Alice Kuhnke (Verts/ALE) z komisji LIBE.
5. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął opinię w sprawie wniosku w dniu 4 grudnia 2025 r.¹
6. Komitet Regionów ma przyjąć opinię w dniach 4–5 maja 2026 r.

¹ 16709/25.

III. PRACE W RADZIE I JEJ ORGANACH PRZYGOTOWAWCZYCH

7. W Radzie analizę wniosku przeprowadzono na forum Komitetu ds. Kultury w ścisłej współpracy z członkami Grupy Roboczej do Spraw Audiowizualnych i Mediów oraz Grupy Roboczej ds. Praw Podstawowych, Praw Obywatelskich i Swobodnego Przepływu Osób.
8. Analiza rozpoczęła się we wrześniu 2025 r. i była prowadzona podczas prezydencji duńskiej i cypryjskiej na dwunastu posiedzeniach Komitetu ds. Kultury. Na posiedzeniu Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu w dniu 28 listopada prezydencja duńska przedłożyła sprawozdanie z postępu prac².
9. Prezydencja cypryjska opracowała pięć tekstów kompromisowych, które zostały przeanalizowane na posiedzeniu Komitetu ds. Kultury w dniach 19–21 stycznia, 16 lutego, 11 marca, 27 i 31 marca oraz 17 kwietnia 2026 r. Na posiedzeniu w dniu 17 kwietnia osiągnięto ostateczny kompromis. Aby ułatwić negocjacje, prezydencja przygotowała również notę wyjaśniającą na temat nowo wprowadzonej definicji sektora kultury i sektora kreatywnego.
10. W dniu 29 kwietnia 2026 r. Komitet Stałych Przedstawicieli przeanalizował tekst kompromisowy w wersji przedstawionej w załączniku do niniejszej noty. Wszystkie delegacje – poza jedną, która zgłosiła zastrzeżenie – były w stanie poprzeć tekst.

² 15187/25

IV. GŁÓWNE ELEMENTY KOMPROMISOWEGO TEKSTU PREZYDENCJI

11. Prezydencja uważa, że tekst znajdujący się w załączniku³ stanowi starannie wyważony kompromis odzwierciedlający różne stanowiska państw członkowskich.
12. Ponieważ proponowane rozporządzenie wchodzi w skład pakietu wniosków związanych z wieloletnimi ramami finansowymi (WRF), wszystkie przepisy w tekście mające wpływ na budżet lub odpowiadające elementom, które stanowią część negocjacji horyzontalnych w sprawie WRF, zostały umieszczone w nawiasach, a zatem są wyłączone z częściowego podejścia ogólnego w oczekiwaniu na dalsze postępy w sprawie WRF. Odnośne fragmenty ujęto w nawiasy kwadratowe; znajdują się one w motywie 4 (pula środków finansowych), motywie 30 (wdrażanie zgodnie z instrumentem InvestEU Europejskiego Funduszu Konkurencyjności), motywie 31 (gwarancja budżetowa lub instrument finansowy), motywie 35 (zgodność z rozporządzeniem w sprawie wykonania), motywie 40 (czas trwania), art. 1 (czas trwania), art. 11 (budżet) i art. 15 (gwarancja budżetowa lub instrument finansowy). W dniu 24 marca 2026 r. na forum grupy roboczej ad hoc ds. wieloletnich ram finansowych (GRAH ds. WRF) rozmawiano o orientacyjnym przydziale środków dla poszczególnych komponentów programu.
13. Zachowano strukturę rozporządzenia przewidzianą we wniosku Komisji, czyli podział na siedem rozdziałów i trzy główne komponenty („Kreatywna Europa – kultura”, MEDIA+ i CERV+).

³ Dla porównania z wnioskiem Komisji tekst dodany oznaczono **wytłuszczeniem i podkreśleniem**, a skreślenia – symbolem [...].

14. **Najważniejsze kwestie** uwzględnione w kompromisowym tekście prezydencji opisano poniżej.

a) Przepisy ogólne

W art. 2 („Definicje”) dodano nową definicję „sektora kultury i sektora kreatywnego”, zainspirowaną analogiczną definicją z programu Kreatywna Europa na lata 2021–2027. Definicja wyjaśnia główne cechy sektorów i zawiera niewyczerpujący wykaz sektorów. W całym tekście wprowadzono szereg zmian, by dostosować jego brzmienie do definicji. Dodano nowe motywy 6a i 6b, aby wyjaśnić logikę definicji i rozróżnienie między komponentem „Kreatywna Europa – kultura” a komponentem MEDIA+.

W art. 3 („Cele programu”) w opisie wprowadzającym dotyczącym komponentu CERV+ dodano odniesienie do znaczenia ochrony i promowania wartości Unii.

b) Komponent „Kreatywna Europa – kultura”

W odniesieniu do komponentu „Kreatywna Europa – kultura” nowy motyw 8a stanowi, że działania obejmujące wszystkie sektory podlegające temu komponentowi należy uzupełnić podejściem sektorowym, tak by zapewnić działania bardziej ukierunkowane.

c) Komponent MEDIA+

W odniesieniu do komponentu MEDIA+, w odpowiedzi na wnioski wielu delegacji i po przeprowadzeniu intensywnej negocjacji, w art. 5 („Sektor audiowizualny”) dodano ustęp dotyczący pojęcia „równych warunków działania”; użyto w nim niemal identycznego sformułowania jak w obecnym programie Kreatywna Europa. Związane z tym odniesienie zamieszczono w motywie 12.

Ponadto w art. 5 dodano odniesienie do produkcji i koprodukcji niezależnych; nawiązujący do tego tekst zamieszczono w motywie 12.

W odniesieniu do celu szczegółowego „Informacje” dodano motyw 13a, aby bardziej podkreślić kwestię niezależności i stabilności mediów, i przywołano rozporządzenie (UE) 2024/1083 (europejski akt o wolności mediów).

d) Komponent CERV+

Jeżeli chodzi o komponent CERV+, w art. 8 („Daphne”) w odpowiedzi na apele wielu delegacji dodano odniesienie do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1385 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Podobne odniesienie zamieszczono w motywie 18.

Motyw 15, który nawiązuje do traktatowych zasad równości i niedyskryminacji, był przedmiotem intensywnej debaty. Niektóre delegacje były za tym, by tekst zawierał szczegółowy wykaz form dyskryminacji, tak jak we wniosku Komisji, inne opowiadały się za ogólniejszym sformułowaniem, które jednak uwypukli niektóre szczególne formy dyskryminacji z pierwotnego wykazu zamieszczonego we wniosku. Po długich negocjacjach wypracowano kompromis, którego odzwierciedleniem jest tekst znajdujący się w załączniku.

Dodano nowe motywy 16a i 16b – aby położyć nacisk na ochronę i propagowanie praw dziecka (motyw 16a) i osób z niepełnosprawnościami (motyw 16b).

e) Priorytety i działania przekrojowe i horyzontalne

W art. 10 („Przekrojowe i horyzontalne priorytety i działania”) dodano nowy ustęp odnoszący się do „biur programu AgoraEU” i opisujący główne obowiązki tych biur. W motywie 36 przedstawiono więcej szczegółowych informacji na temat biur i ich przewidywanego funkcjonowania.

f) Zarządzanie

W oparciu o tekst kompromisowy zaproponowany w listopadzie 2025 r. przez prezydencję duńską w sprawozdaniu z postępu prac dodano nowy art. 17a – wraz z odpowiadającym mu motywem 38a – wprowadzający procedurę komitetową. W art. 17 wskazano, że programy prac są przyjmowane przez Komisję w drodze aktów wykonawczych zgodnie z procedurą sprawdzającą.

g) Inne kwestie

Ponieważ we wniosku nie zamieszczono załącznika zawierającego bardziej szczegółowy opis akcji w ramach programu, w całym tekście dodano odniesienia do konkretnych akcji, które delegacje uznały za wymagające uwypuklenia.

Dodano też nowe motywy w odpowiedzi na postulaty delegacji, by bardziej wyeksponować niektóre kwestie; są to: specyfika regionów najbardziej oddalonych (motyw 27a); przyjazna dla uczestników procedura składania wniosków i sprawozdań oraz możliwość regrantingu (motyw 27b); oddziaływanie, jakość i adekwatność jako kluczowe kryteria oceny projektów (motyw 27c); poszanowanie wartości Unii jako kwestia mająca znaczenie przy wykonywaniu budżetu (motyw 33a); działania przekrojowe i horyzontalne służące stawianiu czoła wspólnym wyzwaniom – np. związanym ze sztuczną inteligencją (motyw 35a) oraz kwestia wykorzystania technologii cyfrowych w sektorze kultury i sektorze kreatywnym (motyw 35b).

Co się tyczy standardowych przepisów, które pojawiają się w projektach kilku innych programów sektorowych WRF (w przypadku programu AgoraEU są to motywy 6, 33, 34, 36a, 37, 38a i 40 oraz art. 12–20), ich brzmienie zostało skorygowane, tak by odzwierciedlało standardowe sformułowania.

V. PODSUMOWANIE

Rada (ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu) jest proszona o wypracowanie częściowego podejścia ogólnego do tekstu przedstawionego w załączniku do niniejszej noty.

Wniosek
ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
ustanawiające program AgoraEU na lata 2028–2034
oraz uchylające rozporządzenia (UE) 2021/692 i (UE) 2021/818

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 19 ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 24, art. 167 ust. 5, art. 168 ust. 5 i art. 173 ust. 3,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁴,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów⁵,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

⁴ Dz.U. C , , s.

⁵ Dz.U. C , , s.

a także mając na uwadze, co następuje:

1. Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, które są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz równości kobiet i mężczyzn („wartości Unii”). Wartości Unii znajdują odzwierciedlenie w prawach, wolnościach i zasadach określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”). Ponadto art. 3 TUE zobowiązuje Unię **do wspierania pokoju, swoich wartości oraz dobrobytu swoich narodów**, promowania ochrony praw dziecka, **szanowania swojej bogatej różnorodności kulturowej i językowej oraz czuwania nad ochroną i rozwojem dziedzictwa kulturowego Europy**. Dodatkowo art. 10 TUE stanowi, że podstawą funkcjonowania Unii jest demokracja przedstawicielska, że obywatele są bezpośrednio reprezentowani na poziomie Unii w Parlamencie Europejskim oraz że mają prawo uczestniczyć w życiu demokratycznym Unii. Art. 20 TFUE ustanawia obywatelstwo Unii i określa pewne ważne prawa, z których korzystają obywatele Unii.

2. Kultura, [...] media oraz promowanie i poszanowanie wartości Unii to **kluczowe** [...] elementy wolnej, sprawiedliwej, różnorodnej, inkluzywnej i spójnej Unii. Aktywność obywatelska i zaangażowanie obywateli, z należywym poszanowaniem wartości Unii, leżą u podstaw jej życia demokratycznego, a **kultura i** media odgrywają zasadniczą rolę w kształtowaniu opinii publicznej i swobodnej debaty. Utwory audiowizualne i wszelkie inne formy ekspresji kulturalnej i twórczej, **a także** [...] dziedzictwo kulturowe mają zasadnicze znaczenie dla różnorodności Europy oraz dla budowania odporności społecznej i wzajemnego zrozumienia pomiędzy europejskimi obywatelami i społecznościami.
3. Program AgoraEU („Program”), **oparty na osiągnięciach programu Kreatywna Europa oraz programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV)**, wniesie znaczący wkład w osiągnięcie i urzeczywistnienie [...] **tych** celów, praw i wartości.

4. Programem tym powinny zostać zastąpione program Kreatywna Europa, ustanowiony na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/818⁶, oraz program „Obywatele, równość, prawa i wartości”, ustanowiony na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692⁷. Program ten powinien usprawnić różne działania w zakresie finansowania wspierające wolność i pluralizm mediów oraz walczyć z dezinformacją, wspierając przekazywanie informacji na temat spraw dotyczących Unii. Wolne i pluralistyczne media oraz społeczeństwo obywatelskie należą do najważniejszych strażników systemów demokratycznych Unii, ponieważ odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu odporności demokratycznej, i dlatego należy objąć je wsparciem. Program powinien również wspierać sektor kultury, sektor kreatywny i sektor mediów, **chronić i promować samoistną wartość kultury**, wykorzystywać siłę kultury i różnorodności kulturowej, umacniać przestrzeń **medialną i** informacyjną oraz wspomagać wysiłki Unii na rzecz wzmocnienia inkluzywnego, równego i demokratycznego społeczeństwa kierującego się prawem. [Niniejsze rozporządzenie określa orientacyjną pulę środków finansowych przeznaczonych na program AgoraEU⁸. Do celów niniejszego rozporządzenia ceny bieżące oblicza się poprzez zastosowanie stałego deflatora w wysokości 2 %.]

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/818 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające program Kreatywna Europa (2021–2027) i uchylające rozporządzenie (UE) nr 1295/2013 (Dz.U. L 189 z 28.5.2021, s. 34, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/818/oj>).

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/692 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Obywatele, równość, prawa i wartości” oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 i rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014 (Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj>).

⁸ W stosownych przypadkach wsparcie udzielane w ramach programu przyspiesza lub pobudza inwestycje poprzez korygowanie w sposób proporcjonalny niedoskonałości rynku lub nieoptymalnych sytuacji inwestycyjnych, przy unikaniu powielania lub wypierania finansowania oraz poprzez zachęcanie do finansowania prywatnego, a przy tym wnosi unijną wartość dodaną.

5. Aby program był skuteczny, powinien uwzględniać specyficzny charakter i specyficzne wyzwania poszczególnych obszarów polityki i sektorów, ich różne grupy docelowe i ich konkretne potrzeby poprzez stosowanie podejść ukierunkowanych.
6. [...] Ostatnie doświadczenia pokazały, że – w szybko zmieniających się realiach gospodarczych, społecznych i geopolitycznych – potrzebne są bardziej elastyczne wieloletnie ramy finansowe i związane z nimi programy. W związku z tym i zgodnie z celami programu AgoraEU finansowanie należy uwzględniać zmieniające się potrzeby polityczne i priorytety Unii określone w odpowiednich dokumentach publikowanych przez Komisję, w konkluzjach Rady i rezolucjach Parlamentu Europejskiego, a jednocześnie z myślą o realizacji zapewnia odpowiednią przewidywalność.

(6a) Sektor kultury i sektor kreatywny obejmują wszystkie formy ekspresji i wyrazu związane ze sztuką, kulturą, dziedzictwem kulturowym, a także sektorem audiowizualnym i mediami. Program powinien uwzględniać dwoisty charakter tych sektorów – uznawać, z jednej strony, samoistną i artystyczną wartość kultury, a z drugiej strony wartość ekonomiczną tych sektorów, w tym ich szerzej pojęty wkład we wzrost i konkurencyjność, kreatywność i innowacyjność. Jest to zgodne z konwencją UNESCO z 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, która weszła w życie w dniu 18 marca 2007 r. i której stronami są Unia i jej państwa członkowskie.

(6b) Do celów realizacji Program powinien uwzględniać specyficzny charakter, wyzwania, ramy polityki i konkretne potrzeby poszczególnych sektorów kultury i sektorów kreatywnych. Zajęciu się tymi kwestiami służą zatem komponent poświęcony sektorowi audiowizualnemu i sektorowi mediów informacyjnych (komponent MEDIA+) oraz komponent poświęcony pozostałym sektorom kultury i sektorom kreatywnym (komponent „Kreatywna Europa – kultura”).

7. Wśród sektorów kultury i sektorów kreatywnych **objętych komponentem „Kreatywna Europa – kultura” powinny znaleźć się[...]** **między innymi architektura, archiwa, biblioteki i muzea, rękodzieło artystyczne, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, projektowanie (w tym projektowanie mody), festiwale, muzyka, literatura, sztuki widowiskowe, książki, działalność wydawnicza i sztuki wizualne. [...]. Stanowią one wyraz kultury** jako dobra publicznego, **często opierają się na prawach własności intelektualnej, [...]** **generują** znaczenie, **[...] ucieleśniają [...]** wartości Unii i **przyczyniają się do ochrony i promowania praw kulturalnych jako sposobu poprawy dostępu do kultury i uczestnictwa w niej.** Są one również ogromnym atutem Unii i jej regionów – sprzyjają zrównoważonej turystyce i kreują na arenie międzynarodowej wizerunek Unii jako dynamicznego kontynentu.

(7a) Program powinien w pełni uznawać i podkreślać samoistną i artystyczną wartość tych sektorów. Jednocześnie[...] powinien **on** w pełni **potwierdzać[...]** zewnętrzny społeczno-gospodarczy wkład tych sektorów, w tym w spójność społeczną i terytorialną, **wartości demokratyczne,** dobrostan i zdrowie, **odporność UE,** **zrównoważony** wzrost, [...]
tworzenie miejsc pracy, konkurencyjność, kreatywność, [...]
innowacje i transformacje ekologiczną.

8. [...] Sektory te są w Unii [...] rozdrobnione według granic narodowych i różnic językowych. Stoją one również w obliczu wielu wyzwań, takich jak ataki na swobodę ekspresji artystycznej, niepewne warunki pracy, transformacja cyfrowa obejmująca **rosnąca rolę platform cyfrowych i** upowszechnienie się sztucznej inteligencji (**AI**), a także potrzeba **łagodzenia** zmiany klimatu i przystosowania się do niej. Program powinien pomóc tym sektorom w reagowaniu na takie wyzwania, przyczynić się do uwolnienia przez te sektory swojego pełnego potencjału i umożliwić im odważne planowanie przyszłości, a jednocześnie zapewnić jak najszersze uczestnictwo, w tym podmiotów lokalnych i regionalnych, za pośrednictwem różnych kanałów i formatów.

(8a) Komponent „Kreatywna Europa – kultura” powinien składać się z akcji obejmujących wszystkie sektory mu podlegające. W celu uzupełnienia tego podejścia horyzontalnego należy wspierać podejścia sektorowe w odniesieniu do sektorów, których wspólne potrzeby i szczególne wyzwania w Unii wymagają bardziej ukierunkowanego podejścia, takich jak muzyka, książki, działalność wydawnicza i biblioteki. Te bardziej ukierunkowane akcje mogą przybierać różne formy, w tym nagród kulturalnych, działań tematycznych, a także budowania zdolności i działań w zakresie wzajemnego uczenia się.

9. **Idealy, zasady i wartości zakorzenione w dziedzictwie kulturowym Europy są dla niej wspólnym źródłem pamięci, zrozumienia, tożsamości, dialogu, spójności i kreatywności.** Europejskie dziedzictwo kulturowe, **zarówno materialne, jak i niematerialne,** jest wspólną, bezcenną spuścizną, która mierzy się z ograniczeniami budżetowymi, klęskami żywiołowymi i katastrofami powodowanymi przez człowieka, zmianą klimatu i konfliktami regionalnymi. Spuściznę taką należy chronić, zwiększać[...] do niej dostęp oraz wspierać[...] europejską tożsamość zbiorową. **Konieczne jest zapewnienie otwartego i inkluzywnego dostępu do dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez odpowiednie szkolenia dla osób zawodowo zajmujących się dziedzictwem kulturowym.** Ponadto dzięki ochronie zasobów cyfrowych przyszłe pokolenia będą mogły uczyć się, korzystając ze swojego dziedzictwa kulturowego, doceniać je i czerpać z niego inspirację.

10. Program powinien również objąć wsparciem finansowym działania „Znak Dziedzictwa Europejskiego” i „Europejska Stolica Kultury”, **które** [...] afirmują i **chronią** bogatą różnorodność kulturową i dziedzictwo kulturowe Europy, łącząc je ze szczeblem lokalnym i wnosząc wkład w strategię rozwoju stymulowanego kulturą.
11. **Komponent MEDIA+ obejmuje media, w tym media audiowizualne i informacyjne. Wspiera on** [...] między innymi treści takie jak filmy, seriale, **filmy dokumentalne, animacje**, gry wideo i rzeczywistość immersyjna, wiadomości i informacje, [...] a także usługi obejmujące pokazy kinowe, transmisje telewizyjne i radiowe, **podcasty**, publikacje drukowane i internetowe.[...]. **Sektory mediów zajmują wyjątkową pozycję w naszych demokracjach, kulturze i gospodarkach. Sektory te często opierają się na prawach własności intelektualnej.** Transformacja cyfrowa, w szczególności upowszechnienie się sztucznej inteligencji, przyspieszyła konwergencję mediów, zmieniła zachowania konsumentów i zakłóciła modele biznesowe i modele przychodów, a także zarządzanie własnością intelektualną i jej wykorzystywanie. Unia powinna zatem **wspierać stabilność i konkurencyjność sektorów mediów oraz** pomagać [...] **im** w rozwoju[...]. **Unia** powinna sprzyjać **kreatywności i** innowacyjności oraz **zwiększać** dostęp do finansowania, promować **synergie** [...] między sektorem informacyjnym, sektorem audiowizualnym i innymi sektorami mediów oraz wspierać współpracę między różnymi rodzajami podmiotów medialnych w całej Unii. **Wszelkie rodzaje wsparcia lub finansowania mediów w państwach uczestniczących powinny w pełni respektować wolność i niezależność mediów.**

12. Unijny sektor audiowizualny stoi w obliczu **utrzymujących się** wyzwań wynikających z ograniczonego obiegu transgranicznego, zmieniających się nawyków konsumpcyjnych i dominacji podmiotów spoza Unii. Ze względu na te wyzwania interwencja Unii powinna wspierać zdolność europejskiego **sektora** [...]audiowizualnego i **sektora** [...]gier wideo do tworzenia, finansowania, produkcji i rozpowszechniania utworów europejskich, **w tym dzieł będących częścią dziedzictwa**, na wszystkich platformach, które są dostępne i atrakcyjne dla odbiorców zarówno w Unii, jak i poza jej granicami. **Wsparcie twórczości obejmuje między innymi wspieranie tworzenia scenariuszy, opracowywania i produkcji utworów audiowizualnych, a przede wszystkim wspieranie koprodukcji i produkcji niezależnych. Ponieważ warunki rynkowe i podmioty sektora audiowizualnego nieprzerwanie ewoluują, należy na potrzeby realizacji Programu określić konkretne kryteria definiowania pojęcia „niezależna firma producencka”. [...] Interwencja Unii** powinna wspierać **dalsze** transmedialne dostosowywanie własności intelektualnej do różnych formatów mediów, przyczyniać się do promowania współpracy między państwami członkowskimi o różnych zdolnościach rynkowych, **promować szersze uczestnictwo podmiotów z rynków o różnej wielkości** oraz iść w parze z unijnymi ramami regulującymi sektor audiowizualny. **Komponent MEDIA+ powinien uwzględniać różnice między państwami w zakresie produkcji i dystrybucji utworów i treści audiowizualnych, dostępu do nich i ich konsumpcji, i tym samym przyczyniać do równiejszych warunków działania, poszerzania uczestnictwa państw o różnych zdolnościach audiowizualnych i zacieśniania współpracy między nimi.**

13. Media informacyjne i dziennikarze w całej Unii znajdują się pod coraz większą[...] presją, w szczególności **ze względu na** [...] rozwój globalnych platform internetowych i **wpływ usług sztucznej inteligencji**, zmieniające się nawyki konsumpcyjne i coraz szersze rozprzestrzenianie się dezinformacji. Wyzwania te mają wpływ na przychody z działalności informacyjnej i na rozpowszechnianie informacji, a tym samym osłabiają żywotność mediów informacyjnych i zmniejszają zaufanie publiczne do tych mediów oraz ograniczają dostęp obywateli do różnorodnych, profesjonalnie przygotowywanych europejskich treści dziennikarskich. Unia powinna wspierać żywotny, **niezawodny**, niezależny i różnorodny ekosystem informacyjny, chronić zagrożonych dziennikarzy i **promować ich bezpieczeństwo**. **Powinna ona** [...] promować wolność i pluralizm mediów oraz wzmacniać rzetelność przestrzeni **medialnej i informacyjnej**[...]. **Powinna dążyć do tych celów między innymi poprzez wspieranie modernizacji profesjonalnych mediów informacyjnych, w tym z zastosowaniem innowacyjnych praktyk, które usprawniają pracę dziennikarską, oraz poprzez wzmacnianie roli mediów lokalnych w ochronie debaty demokratycznej, w szczególności na „pustyniach informacyjnych”**. **Unia powinna również promować**[...] środki i zacieśniać[...] współpracę w celu zwalczania dezinformacji oraz wspierania umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów **wśród wszystkich obywateli, we wszystkich grupach wiekowych i w grupach szczególnie wrażliwych**.[...] **Wsparcie dla mediów informacyjnych powinno przyczyniać się do promowania i ochrony norm regulacyjnych i uznanych norm samoregulacyjnych, zwiększając tym samym rolę profesjonalnego dziennikarstwa oraz wiarygodnych i rzetelnych treści informacyjnych**.

13a. Media w Unii w coraz większym stopniu prowadzą działalność transgraniczną i przyczyniają się do funkcjonowania rynku wewnętrznego. Niedawne inicjatywy Unii, w szczególności rozporządzenie (UE) 2024/1083 (europejski akt o wolności mediów), mają na celu usunięcie przeszkód w swobodnym świadczeniu usług medialnych oraz zwiększenie przejrzystości, pewności prawa i uczciwej konkurencji w całej Unii. Cele komponentu MEDIA+ powinny być spójne z dyrektywą 2010/13/UE i rozporządzeniem (UE) 2024/1083 oraz powinny kłaść nacisk na niezależność i stabilność mediów.

14. Demokracje w Unii stoją w obliczu coraz większych wyzwań. Malejące zaufanie obywateli do instytucji i procesów demokratycznych jest potęgowane dezinformacją, polaryzacją społeczną i nienawiścią wpływającymi na procesy wyborcze i inne procesy demokratyczne. Aby zwiększyć odporność europejskiej demokracji, należy przyjąć podejście **oparte na prawach**, uwzględniające całe społeczeństwo.

15. Ochrona i propagowanie praw podstawowych przyczyniają się do budowy bardziej demokratycznej Unii. Niedyskryminacja i **równość to** [...] podstawowe zasady Unii, zapisane w art. **8, 10 i 19** TFUE oraz w art. 21 i **23** Karty, **a także zawarte w art. 2 TUE**. Działania na rzecz równego społeczeństwa wolnego od dyskryminacji przyczyniają się do uwalniania potencjału jednostek wynikającego z ich różnorodności oraz do rozwoju kulturalnego, gospodarczego i społecznego. Pomagają również eliminować ważne podstawowe przyczyny **przemocy ze względu na płeć i** przemocy wobec grup szczególnie wrażliwych, **taka przemoc** [...] stanowi bowiem bezpośredni atak na równość. Program powinien **zatem** [...] promować akcje mające na celu zwalczanie wszelkich form dyskryminacji i nietolerancji – dyskryminacji bezpośredniej i pośredniej, **zarówno w offline, jak i online. W tym kontekście powinien** zwracać[...] uwagę na szczególne formy dyskryminacji strukturalnej i intersekcjonalnej, z myślą o **lepszym uwzględnianiu kwestii równości i niedyskryminacji w głównym nurcie polityki oraz o** wspieraniu odpowiednich ram polityki Unii. **Wprowadzając w życie podstawowe zasady Unii,** [...] Program powinien wspierać działania ukierunkowane na zapobieganie **antysemityzmowi i** wszelkim formom **rasizmu i** ksenofobii[...], w **tym m.in. rasizmowi wobec osób czarnoskórych, rasizmowi wobec osób pochodzenia azjatyckiego,** nienawiści antymuzułmańskiej, **nietolerancji wobec osób należących do mniejszości, w tym Romów, i innym formom nietolerancji i dyskryminacji, a także nawoływaniu do nienawiści** oraz na zwalczanie tych zjawisk. **Powinien też wspierać działania służące zapobieganiu i zwalczaniu** homofobii, bifobii, transfobii, interfobii oraz nietolerancji i dyskryminacji ze względu na tożsamość płciową. [...] ⁹ [...]

⁹ [...]

16. Prawo do **poszanowania życia prywatnego i rodzinnego** [...] i prawo do ochrony danych osobowych, zapisane **odpowiednio** w art. 7 Karty oraz w art. 16 TFUE i art. 8 Karty, są egzekwowane za pomocą specjalnych aktów – rozporządzenia¹⁰ i dyrektywy¹¹. Ramy prawne Unii zawierają przepisy zapewniające skuteczne egzekwowanie prawa do ochrony danych osobowych. Te instrumenty prawne powierzają krajowym organom nadzorczym odpowiedzialnym za ochronę danych zadanie zwracania uwagi społeczeństwa na zagrożenia, przepisy, zabezpieczenia i prawa związane z przetwarzaniem danych osobowych i zapewniania ich zrozumienia przez społeczeństwo. Program powinien przyczyniać się do podnoszenia świadomości **oraz** do prowadzenia analiz i innych istotnych działań w tej dziedzinie. **Należy to realizować, na przykład,** [...] za pośrednictwem krajowych organów nadzorczych odpowiedzialnych za ochronę danych, zważywszy na znaczenie prawa do ochrony danych osobowych w czasach szybkiego rozwoju technologicznego.

16a. Dzieci są pełnymi posiadaczami praw, a ochrona i propagowanie praw dziecka, w tym uczestnictwo dzieci, należą do kluczowych celów Unii Europejskiej. Art. 3 TUE zobowiązuje Unię między innymi do wspierania ochrony praw dziecka zgodnie z art. 24 Karty i Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka.

¹⁰ Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1.

¹¹ Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 89.

16b. Ochrona i propagowanie praw osób z niepełnosprawnościami, a także ich pełny udział w życiu społecznym stanowią jeden z kluczowych celów Unii Europejskiej zapisanych w art. 10 TFUE i art. 26 Karty. Program powinien również pomóc Unii i jej państwom członkowskim wywiązać się ze zobowiązania, które podjęły jako strony Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych¹², dotyczącego promowania, ochrony i zapewnienia pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby z niepełnosprawnościami.

17. Program powinien [...] **promować** równość płci, która jest jedną z podstawowych **wartości** [...] i jednym z celów Unii. Pomimo wielu osiągnięć nadal utrzymują się poważne wyzwania, które wymagają **dodatkowego** [...] zaangażowania **ze strony Unii**. Obejmuje to: działania na rzecz wolności od **wszelkiego rodzaju** przemocy ze względu na płeć, w **tym** **przemocy domowej, przemocy seksualnej i cyberprzemocy; promowanie** najwyższych standardów zdrowia, w tym w szczególności zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego **oraz** **praw** seksualnych i reprodukcyjnych; równość wynagrodzeń i wzmocnienie pozycji ekonomicznej; [...] równowagę między życiem zawodowym a prywatnym oraz [...] **równy podział obowiązków opiekuńczych między kobietami i mężczyznami; równy udział w rynku pracy; [...]** możliwości rozwoju kariery i **sprawiedliwe** warunki pracy; [...] **wysokiej jakości, dostępna** i włączającą edukację; [...] partycypację polityczną i równą reprezentację; [...] **skuteczne** mechanizmy instytucjonalne realizujące prawa kobiet; [...] aktywne zwalczanie stereotypów płci i zajęcie się kwestią dyskryminacji interseksyjnej. **Program powinien wspierać promowanie równości płci i uwzględnianie aspektu płci, co jest celem Unii we wszystkich jej działaniach.**

¹² Dz.U. L 23 z 27.1.2010, s. 35.

18. Przemoc ze względu na płeć i przemoc wobec kobiet, dzieci, młodzieży i innych grup ryzyka, takich jak osoby LGBTIQ i osoby z niepełnosprawnościami, stanowią poważne naruszenie praw podstawowych, jednak zjawiska te nadal utrzymują się w całej Unii, we wszystkich kontekstach społecznych i ekonomicznych. **Zapobieganie takiej przemocy i zajmowanie się tym zjawiskiem wymaga stabilnego wsparcia dla organizacji działających na rzecz praw kobiet, specjalistycznych służb dla kobiet i innych organizacji wspierających ofiary przemocy, które to organizacje i służby działają na pierwszej linii w państwach członkowskich i posiadają specjalistyczną wiedzę fachową niezbędną do eliminowania pierwotnych przyczyn i przejawów przemocy ze względu na płeć i innych form przemocy.** Przemoc wobec kobiet i osób należących do innych grup ryzyka stanowi pogwałcenie praw człowieka i bezpośredni atak na równość. Dlatego zapobieganie takiej przemocy i zajmowanie się tym zjawiskiem jest koniecznością społeczną. [...] Przynia się **to** do zwalczania takiej dyskryminacji, a także do radzenia sobie ze skutkami przemocy, w tym skutkami zdrowotnymi. Zagwarantowanie wolności od dyskryminacji w życiu społecznym pomoże zarazem radzić sobie z podstawowymi przyczynami przemocy wobec grup szczególnie wrażliwych, ponieważ oba te zjawiska są ze sobą nierozzerwalnie związane. Program powinien zatem kontynuować długotrwałe wysiłki [...] Unii na rzecz zapobiegania przemocy, reagowania na przemoc i jej zwalczania na wszystkich szczeblach, **w tym poprzez pracę prewencyjną ze sprawcami przemocy,** a także na rzecz ochrony i wspierania wszystkich bezpośrednich i pośrednich ofiar [...] przemocy, wykorzystując w tym celu zdobycze pięciu kolejnych generacji programu Daphne oraz komponentu Daphne¹³. Program powinien wspierać realizację celów Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i **przemocy domowej,** przyjętej w Stambule w dniu 11 maja 2011 r., **oraz celów dyrektywy (UE) 2024/1385, a także** wdrażanie zalecenia Komisji w sprawie rozwoju i wzmocnienia zintegrowanych systemów ochrony dziecka w najlepszym interesie dziecka¹⁴, które chroni dzieci przed wszelkimi formami przemocy. **Powinien on również** [...] pomagać Unii w realizacji zobowiązania podjętego jako strona Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, chroniącej osoby z niepełnosprawnościami przed wszelkimi formami wykorzystywania, przemocy i nadużyć.

¹³ Trzy kolejne generacje programu Daphne ([Dz.U. L 34 z 9.2.2000, s. 1](#); [Dz.U. L 143 z 30.4.2004, s. 1](#); Dz.U. L 173 z 3.7.2007, s. 19) oraz wyniki komponentu Daphne programu „Prawa, równość i obywatelstwo” (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 62) i programu CERV (Dz.U. L 156 z 5.5.2021, s. 1).

¹⁴ C(2024) 2680 final (Dz.U. L, 2024/1238 z 14.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>).

19. Zgodnie z unijnym dorobkiem prawnym w zakresie równego traktowania państwa członkowskie powołały niezależne organy ds. wspierania równego traktowania („organy ds. równości”), które odgrywają kluczową rolę w promowaniu równości i zapewnianiu skutecznego stosowania prawodawstwa dotyczącego równego traktowania. [...] Program powinien **też** wspierać europejską sieć organów ds. równości (EQUINET), składającą się z krajowych organów ds. równości, jak przewidziano w dyrektywie Rady (UE) 2024/1499¹⁵ i dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1500¹⁶. **Wynika to z faktu, że [...] EQUINET jest jedynym podmiotem, który zapewnia współpracę oraz promuje budowanie zdolności i koordynację działań organów ds. równości.** Ma to kluczowe znaczenie dla skutecznego wdrażania unijnego prawa antydyskryminacyjnego w państwach członkowskich.
20. Obywatele Unii, z których wielu regularnie lub przynajmniej okazjonalnie podróżuje do innego państwa członkowskiego lub mieszka w nim, uczy się, pracuje **lub działa w wolontariacie** [...], powinni mieć poczucie, że mogą korzystać ze swoich praw obywatelskich i je wykonywać, oraz powinni móc liczyć na równy dostęp do przysługujących im praw oraz pełną egzekwowalność i ochronę tych praw bez jakiegokolwiek dyskryminacji, niezależnie od tego, w którym państwie Unii przebywają. Obywatele powinni być bardziej świadomi swoich praw wynikających z obywatelstwa Unii, a mianowicie prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Unii, prawa do głosowania podczas pobytu w innym państwie członkowskim, prawa do składania petycji do Parlamentu Europejskiego w dowolnym języku urzędowym, prawa do przedkładania inicjatyw obywatelskich i do wnoszenia skarg do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie niewłaściwego administrowania instytucji.

¹⁵ Dyrektywa Rady (UE) 2024/1499 z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących funkcjonowania organów ds. równości w obszarze równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, równego traktowania osób w dziedzinie zatrudnienia i pracy bez względu na wyznawaną religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, równego traktowania kobiet i mężczyzn w sprawach zabezpieczenia społecznego oraz w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, oraz w sprawie zmiany dyrektyw 2000/43/WE i 2004/113/WE (Dz.U. L, 2024/1499, 29.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj>).

¹⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1500 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie norm dotyczących organów ds. równości w obszarze równego traktowania i równych szans kobiet i mężczyzn w zakresie zatrudnienia i pracy oraz zmiany dyrektyw 2006/54/WE i 2010/41/UE (Dz.U. L, 2024/1500, 29.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj>).

21. Zachęcanie obywateli do aktywniejszego udziału w życiu demokratycznym na szczeblu Unii umocni europejskie społeczeństwo obywatelskie i będzie sprzyjać rozwojowi europejskiej tożsamości. Należy zatem wspierać i **wzmacniać** społeczeństwo obywatelskie, w **tym małe i oddolne organizacje społeczeństwa obywatelskiego**, w promowaniu i ochronie wartości Unii, szerzeniu wiedzy na ich temat oraz przyczynianiu się do skutecznego korzystania z praw wynikających z prawa Unii. Gdy obywatele Unii uczestniczą w życiu demokratycznym Unii, przyczyniają się do **urzeczywistniania** demokracji przedstawicielskiej. **Jest to** zasada, na której opiera się funkcjonowanie Unii i która daje konkretny wyraz wartości demokracji zapisanej w art. 2 TUE.
22. Przybliżanie Unii do obywateli oraz **zachęcanie** [...] ich do partycypacji demokratycznej wymaga różnorodnych akcji i skoordynowanych wysiłków. **Należy sprzyjać rozumieniu przez obywateli procesu kształtowania polityki, aby promować lepsze zrozumienie i świadomość** obywatelstwa i tożsamości europejskiej. [...] **Należy również** promować zaangażowanie[...] obywateli w działania Unii. **Działania ukierunkowane na** [...] pamięć o przeszłości [...] i krytyczną refleksję nad pamięcią historyczną Europy, **na przykład podnoszące w większym stopniu świadomość wpływu reżimów autorytarnych i totalitarnych**, są niezbędne, **aby** uświadamiać obywatelom wspólną historię **Europy**. **Takie działania pomagają również** [...] kłaść podwaliny pod wspólną przyszłość i wspólne wartości. Ponadto wspieranie organizacji społeczeństwa obywatelskiego i **wzmacnianie ich pozycji** na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i ponadnarodowym w obszarach objętych Programem przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie społeczne i w konsekwencji do ich aktywnego udziału w życiu demokratycznym Unii. Jednocześnie wspieranie działań **takich jak partnerstwa miast i sieci miast**, promujących wzajemne zrozumienie, dialog międzykulturowy, różnorodność kulturową i językową, włączenie społeczne i poszanowanie innych, **wzmacnia** poczucie przynależności do Unii i **poczucie** wspólnego obywatelstwa w ramach tożsamości europejskiej w oparciu o wspólne zrozumienie naszych wspólnych europejskich wartości, naszej kultury, historii i dziedzictwa.

23. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego i inne podmioty działające w przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego, takie jak niezależne organy ds. praw człowieka, organy ds. równości i [...]instytucje rzeczników praw obywatelskich, odgrywają kluczową rolę w przyczynianiu się do wdrażania polityki, zachęcaniu do partycypacji, rozliczaniu instytucji i stymulowaniu pozytywnych zmian, **w tym poprzez rzecznictwo, strategiczne spory sądowe, kampanie, działania komunikacyjne i inne działania o charakterze monitorującym.** Program powinien pomóc w zapewnieniu **takim podmiotom** wystarczających zasobów, **a tym samym przyczynić się do** tworzenia [...] sprzyjającego środowiska, **w którym mogłyby one** [...] działać niezależnie, swobodnie, bezpiecznie i skutecznie, **oraz powinien wspierać prężną przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego.** W tym celu finansowanie unijne powinno uzupełniać wysiłki podejmowane na szczeblu krajowym poprzez wspieranie, ochronę, wzmacnianie pozycji i budowanie zdolności tych podmiotów, jak podkreślono w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 19 kwietnia 2018 r.¹⁷ oraz w konkluzjach Rady z dnia 10 marca 2023 r.¹⁸ i dnia 7 marca 2025 r.¹⁹ Społeczeństwo obywatelskie odgrywa również ważną rolę w zapewnianiu skutecznego wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937²⁰ poprzez **wspieranie** [...] kultury otwartości i środowiska przyjaznego sygnalistom. **Program powinien też zapewniać otwartą, bezpieczną i sprzyjającą przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego poprzez oferowanie wsparcia i ochrony organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, w tym wsparcia na rzecz działań mających na celu zapobieganie strategicznym powództwom zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (SLAPP) i reagowanie na nie, z zachowaniem pełnej komplementarności z programem „Sprawiedliwość”. Program powinien również wspierać zorganizowany, ciągły dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.**

¹⁷ 2018/2619(RSP) (Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 117, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2019_390_R_0017).

¹⁸ ST 7388/23, Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE; rola przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw podstawowych w UE.

¹⁹ ST 6878/25, Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE: finansowanie w celu propagowania, ochrony i egzekwowania praw podstawowych.

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz.U. L 305 z 26.11.2019, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>).

24. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej potwierdził, że Unia jest strukturą prawną opartą na zasadniczym założeniu, zgodnie z którym każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi pozostałymi państwami członkowskimi – i uznaje, że państwa te dzielą z nim – wspólne wartości, na których opiera się Unia i które wskazano w art. 2 TUE²¹. Założenie to opiera się na szczególnych, zasadniczych cechach prawa Unii, w tym na autonomii, z jakiej korzysta ono w stosunku do prawa państw członkowskich oraz w stosunku do prawa międzynarodowego. Założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane, a zatem prawo Unii, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane. Wynika z tego, że poszanowanie przez państwo członkowskie wartości określonych w art. 2 TUE jest warunkiem korzystania ze wszystkich praw wynikających z zastosowania Traktatów do tego państwa członkowskiego. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej potwierdził zatem, że **co do zasady** w dziedzinach wchodzących w zakres kompetencji Unii może ona podejmować działania w celu zapewnienia poszanowania wartości określonych w art. 2 TUE.
25. [...] Społeczeństwa europejskie stoją w obliczu wyzwań wywierających wpływ na demokrację, takich jak nasilenie ekstremizmu i nietolerancji, dezinformacji oraz obcych manipulacji informacjami i ingerencji ze strony wrogich podmiotów. [...] Kluczowe jest **zatem**, by wartości Unii, takie jak poszanowanie praw podstawowych, **równość, w tym równość płci**, i demokracja, były nadal aktywnie kultywowane, chronione, promowane i egzekwowane, a także by były podzielane przez obywateli i narody – **także w ramach usystematyzowanego dialogu społeczeństwa obywatelskiego**, tak by pozostały centralnym elementem projektu Unii. Osłabienie ich ochrony w jakimkolwiek państwie członkowskim może mieć szkodliwy wpływ na całą Unię. Kluczowe jest zatem, by niniejszy Program przyczyniał się do ochrony wartości Unii, w tym do poszanowania praw podstawowych, równości, [...] demokracji **i praworządności**.

²¹ Wynika to bezpośrednio z opinii 2/13, EU:C:2014:2454, pkt 168.

26. **Istnieje ryzyko** [...] związane z zagrożeniami naturalnymi, klęskami klimatycznymi i ekologicznymi, stanami zagrożenia zdrowia, awariami technologicznymi, zmieniającymi się zagrożeniami dla bezpieczeństwa i innymi zakłóceniami. [...] Dlatego należy **odpowiednio** zwiększać zdolność Unii i państw członkowskich do przewidywania kryzysów oraz przygotowania się do nich i reagowania na nie. Program powinien zatem wspierać edukację obywateli i ich zaangażowanie w zakresie gotowości na sytuacje kryzysowe, **w tym w sektorze kultury i sektorze kreatywnym**, i tym samym zwiększać odporność społeczną.
27. **W związku z powyższym** [...] **Program** powinien[...] wspierać działania mające na celu [...] ochronę i [...] wzmocnienie demokracji w Unii, w **tym inicjatywy na rzecz demokracji lokalnej i budowanie społeczności. Może to osiągnąć poprzez** zwiększanie zaufania publicznego do demokracji i instytucji demokratycznych, wzmocnienie gotowości i odporności demokratycznej **oraz zachęcanie** [...] obywateli do zaangażowania[...] **i** partycypacji. **Program powinien również promować** [...] **pamięć historyczną Europy**, świadomość wspólnej historii i wspólnych wartości[...] **oraz zachęcać** obywateli [...] **do** korzystania [...] z przysługujących im praw, w tym praw wyborczych, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich w zakresie organizacji wyborów. **Powinien też** [...] **sprzyjać** krytycznemu myśleniu, aktywności obywatelskiej i demokracji poprzez edukację rozumianą jako uczenie się przez całe życie, tak by wszyscy obywatele **rozwijali** [...] umiejętności pozwalające im **lepiej** rozpoznawać obce manipulacje[...] informacjami i ingerencje oraz dezinformację.
- 27a. Program powinien umożliwiać szerokie uczestnictwo organizacji. Należy uwzględnić specyfikę regionów najbardziej oddalonych, o których mowa w art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).**

27b. Program powinien być realizowany w sposób przyjazny dla uczestników, co obejmuje przyjazne dla uczestników procedury składania wniosków i sprawozdań. Szczególną uwagę należy zwrócić na dostępność Programu dla organizacji, w tym lokalnych oddolnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i transnarodowym, a także na zdolności beneficjentów. Rozważając dostępność programu dla organizacji, należy w stosownych przypadkach wziąć pod uwagę kwestię udzielanie wsparcia finansowego osobom trzecim, jak określono w art. 207 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 („regranting”).

27c. Kluczowymi kryteriami oceny przy wyborze projektów w ramach Programu powinny być wpływ, jakość i adekwatność.

28. **Program** powinien **promować** [...] synergie i komplementarność z programem „Globalny wymiar Europy”, ponieważ [...] przyczyni się **to** do rozwijania międzynarodowych stosunków kulturalnych Unii oraz **pomoże** jej **realizować** cele działań zewnętrznych poprzez współpracę w dziedzinie kultury.
29. Program powinien również wspierać finansowanie pomocy technicznej i organizacyjnej na rzecz wdrażania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/788²², a tym samym sprzyjać korzystaniu przez obywateli z prawa do rozpoczynania i popierania europejskich inicjatyw obywatelskich. Wraz z innymi prawami określonymi w art. 24 TFUE prawo to zapewnia obywatelom bezpośredni udział w życiu demokratycznym Unii.
30. [Aby zapewnić spójność, gwarancja budżetowa i instrumenty finansowe w ramach Programu – również w przypadku ich łączenia z innymi formami bezzwrotnego wsparcia w ramach działań łączonych – powinny być wdrażane zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi Instrumentu EFK InvestEU oraz mechanizmów realizacji programu „Globalny wymiar Europy”, na podstawie umów zawartych dla tego rodzaju wsparcia zapewnianego w ramach Instrumentu EFK InvestEU.]

²² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/788 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej (Dz.U. L 130 z 17.5.2019, s. 55, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/788/oj>).

31. [W przypadku gdy wsparcie **Unii** w ramach programu ma być udzielane w formie gwarancji budżetowej lub instrumentu finansowego, w tym w połączeniu z bezzwrotnym wsparciem w ramach działania łączonego, konieczne jest, by takie wsparcie było udzielane wyłącznie za pośrednictwem Instrumentu EFK InvestEU zgodnie z mającymi zastosowanie zasadami tego instrumentu.]
32. Komisja powinna **mieć możliwość** podzielenia zobowiązań budżetowych na transze roczne. W takim wypadku Komisja powinna dokonywać alokacji poszczególnych transz rocznych podczas realizacji Programu, uwzględniając postęp działań otrzymujących pomoc finansową, ich przewidywane potrzeby oraz dostępność zasobów budżetowych.
33. Do niniejszego programu stosuje się rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509²³. W rozporządzeniu tym określono zasady uchwalania i wykonywania budżetu ogólnego Unii, w tym zasady odnoszące się do dotacji, nagród, darowizn o charakterze niefinansowym, zamówień, wdrażania pośredniego, pomocy finansowej, instrumentów finansowych i gwarancji budżetowych.

33a. W myśl art. 6 ust. 2 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 uchwalanie i wykonywanie budżetu musi być zgodne z przepisami rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092. Ponadto w myśl art. 6 ust. 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, wykonując budżet, państwa członkowskie i Komisja mają gwarantować przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z jej art. 51, i przestrzegać wartości Unii zapisanych w art. 2 TUE, które są istotne dla wykonania budżetu.

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

34. Zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013²⁴, rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2988/95²⁵, rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 2185/96²⁶ oraz rozporządzeniem Rady (UE) 2017/1939²⁷ należy chronić interesy finansowe Unii za pomocą proporcjonalnych środków, w tym środków w zakresie zapobiegania nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym, ich wykrywania, korygowania i prowadzenia w ich sprawie postępowań, odzyskiwania środków utraconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania kar administracyjnych. W szczególności zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) nr 883/2013 i rozporządzeniem (Euratom, WE) nr 2185/96 Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) może prowadzić dochodzenia, w tym kontrole na miejscu i inspekcje, w celu ustalenia, czy doszło do nadużycia finansowego, korupcji lub jakiegokolwiek innego nielegalnego działania, naruszającego interesy finansowe Unii. Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1939 Prokuratura Europejska (EPPO) może prowadzić postępowania przygotowawcze oraz wnosić i popierać oskarżenia w sprawie nadużyć finansowych oraz innych nielegalnych działań naruszających interesy finansowe Unii, jak przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371²⁸. Zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509 każda osoba lub podmiot, które otrzymują środki finansowe Unii, są zobowiązane w pełni współpracować w celu ochrony interesów finansowych Unii, przyznać Komisji, OLAF-owi, EPPO i Trybunałowi Obrachunkowemu niezbędne prawa i dostęp, a także zapewnić, aby wszelkie osoby trzecie uczestniczące w wykonywaniu środków finansowych Unii przyznały tym organom równoważne prawa.

²⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. L 248 z 18.9.2013, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

²⁵ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 312 z 23.12.1995, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

²⁶ Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz.U. L 292 z 15.11.1996, s. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

²⁷ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej („EPPO”), (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

²⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj>).

Państwa trzecie uczestniczące w Programie są zobowiązane przyznać właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu, OLAF-owi i Trybunałowi Obrachunkowemu prawa i dostęp niezbędne do wykonywania w pełni ich odpowiednich kompetencji.

35. [Program ma być realizowany zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) [XXX]* [rozporządzenie w sprawie wykonania], które ustanawia przepisy dotyczące monitorowania wydatków i ram wykonania budżetu, w tym przepisy zapewniające jednolite stosowanie zasady „nie czyn poważnych szkód” i zasady równości płci, o których mowa odpowiednio w art. 33 ust. 2 lit. d) i f) rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, przepisy dotyczące monitorowania i sprawozdawczości w zakresie wykonania programów i działań Unii, przepisy dotyczące utworzenia unijnego portalu finansowania, przepisy dotyczące oceny programów, a także inne przepisy horyzontalne mające zastosowanie do wszystkich programów Unii, takie jak przepisy dotyczące informacji, komunikacji i widoczności, z uwzględnieniem zakresu i charakteru działań i priorytetów.]

35a. Program powinien również promować współpracę międzysektorową i synergie między kulturą, mediami i społeczeństwem obywatelskim. Działania przekrojowe i horyzontalne powinny dotyczyć wspólnych wyzwań, w tym wyzwań wynikających z wykorzystywania sztucznej inteligencji. W dobie sztucznej inteligencji ludzka kreatywność pozostaje niezastąpiona. W tym kontekście należy promować etyczne, zrównoważone i odpowiedzialne wykorzystywanie innowacyjnych narzędzi i technologii kontentowych – zwłaszcza sztucznej inteligencji – na przykład poprzez zachęcanie do ochrony i waloryzacji danych kulturalnych i kreatywnych, przy pełnym poszanowaniu praw własności intelektualnej.

35b. Program powinien wspierać wykorzystywanie technologii cyfrowych w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, w tym rozwój platform i technologii audiowizualnych i medialnych promujących różnorodność kulturową i językową oraz demokrację, przy zachowaniu pełnej komplementarności z Europejskim Funduszem Konkurencyjności (EFK).

36. **Program** powinien również wspierać, **za pomocą odpowiednich zasobów**, rolę i **funkcjonowanie** [...] **biur programu AgoraEU**. [...] [...] **Kraje uczestniczące powinny mieć możliwość wyboru najodpowiedniejszego sposobu zarządzania biurami programu AgoraEU. Biura programu AgoraEU powinny promować Program, udzielać stosownych informacji na temat różnych rodzajów wsparcia finansowego w ramach polityki Unii oraz pomagać podmiotom w składaniu wniosków o wsparcie z Programu. W tym celu biura programu AgoraEU powinny wspierać potencjalnych beneficjentów w zakresie aspektów związanych z procedurą składania wniosków, rozpowszechnianiem przyjaznych dla uczestników informacji oraz wyników Programu, zapytaniami kierowanymi do partnerów, szkoleniami i formalnościami. Ponadto biura programu AgoraEU powinny stymulować współpracę transgraniczną i wymianę dobrych praktyk w sektorach objętych Programem. Biura programu AgoraEU powinny wnieść wkład** [...] w działania informacyjne Programu, w jego widoczność i w rozpowszechnianie jego wyników zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) [XXX]* [rozporządzenie w sprawie wykonania]²⁹. [...] Biura **programu AgoraEU** powinny wykonywać swoje funkcje niezależnie i bez ingerencji władz publicznych w procesy decyzyjne i nie powinny ponosić żadnej odpowiedzialności za zarządzanie Programem³⁰.

²⁹ **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) [XXX]* [rozporządzenie w sprawie wykonania] ustanawia przepisy dotyczące monitorowania wydatków i ramy wykonania budżetu, w tym przepisy mające zastosowanie do wszystkich programów Unii dotyczące obowiązków w zakresie informacji, komunikacji i widoczności, w tym obowiązków beneficjentów i partnerów wykonawczych.**

³⁰ [...]

36a. Program powinien być otwarty na uczestnictwo państw trzecich, w przypadku gdy leży to w interesie Unii. W tym zakresie Unia może zezwolić na pełne lub częściowe stowarzyszenie państw trzecich z Programem w odniesieniu do akcji wchodzących w jego skład, o ile obowiązują odpowiednie umowy międzynarodowe z danym państwem i zgodnie z określonymi w nich warunkami. Państwa trzecie powinny również obejmować kategorie minipaństw europejskich (Księstwo Andory, Księstwo Monako, Republika San Marino i Państwo Watykańskie). Stowarzyszenie z Programem powinno być uzależnione od zachowania sprawiedliwej równowagi między wkładem tego państwa trzeciego a osiąganymi przez nie korzyściami oraz od zapewnienia ochrony interesów finansowych i bezpieczeństwa Unii. Przy podejmowaniu decyzji o uczestnictwie państw trzecich należy przestrzegać odpowiednich prerogatyw Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji wynikających z art. 218 TFUE.

37. Zgodnie z art. 85 ust. 1 decyzji Rady (UE) 2021/1764³¹ osoby fizyczne i organy z krajów i terytoriów zamorskich (KTZ) kwalifikują się do objęcia finansowaniem pod warunkiem przestrzegania zasad i celów Programu oraz ewentualnych uzgodnień mających zastosowanie do państwa członkowskiego, z którym dany KTZ jest powiązany.

³¹ Decyzja Rady (UE) 2021/1764 z dnia 5 października 2021 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską, w tym stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony (decyzja w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią) (Dz.U. L 355 z 7.10.2021, s. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj>).

38. [...]Uczestnictwo państw trzecich w realizacji celu szczegółowego „Sektor audiowizualny” wymaga pewnego poziomu wzajemności i dostosowania regulacyjnego. Z tego powodu przy zawieraniu [...] **odpowiednich** [...] umów należy brać pod uwagę sytuację rynków audiowizualnych w tych państwach, stopień zbliżenia ich ram prawnych do dorobku prawnego Unii w zakresie mediów audiowizualnych, w szczególności do dyrektywy 2010/13/UE, a także kwestię dostępu do ich systemów wsparcia. Ma to szczególne znaczenie w **odniesieniu do** [...] innych państw europejskich, których utwory audiowizualne czerpią korzyści z przepisów dyrektywy 2010/13/UE w sprawie promowania utworów europejskich, w szczególności z systemu kwot. W konkretnym przypadku krajów przystępujących, krajów kandydujących i potencjalnych kandydatów wymóg dostosowania ich przepisów krajowych do dyrektywy 2010/13/UE [...] **może być** skuteczną zachętą do przyspieszenia prac nad ogólnym dostosowaniem przepisów do dorobku prawnego UE [...].

38a. Aby zapewnić jednolite warunki realizacji Programu za pośrednictwem programów prac, należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiającym przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję.

39. Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na transnarodowy charakter wyzwań możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 TUE. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
40. Niniejsze rozporządzenie ustanawia Program [na lata 2028–2034], który stanowi kontynuację programów ustanowionych rozporządzeniami (UE) 2021/692 i (UE) 2021/818 na lata 2021–2027. Należy zatem uchylić rozporządzenia (UE) 2021/692 i (UE) 2021/818,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsze rozporządzenie ustanawia program AgoraEU („Program”) oraz określa cele Programu, jego budżet [na lata 2028–2034], formy finansowania unijnego oraz zasady przyznawania takiego finansowania.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

„procedura wyboru” oznacza procedurę wyboru zdefiniowaną w art. 2 pkt 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, a także procedury powierzania wykonania i udzielania wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych, procedury udzielania gwarancji budżetowej lub udzielania wsparcia w ramach gwarancji budżetowej;

„sektor kultury i sektor kreatywny” oznaczają wszystkie sektory:

- a) **w których działalność, w wielu przypadkach mająca potencjał tworzenia innowacji i miejsc pracy, w szczególności dzięki prawom własności intelektualnej:**
- (i) **opiera się na wartościach kulturowych oraz na ekspresji artystycznej lub na innej indywidualnej lub zbiorowej ekspresji twórczej; oraz**
 - (ii) **obejmuje rozwój, tworzenie, produkcję, rozpowszechnianie i ochronę dóbr i usług, które ucieleśniają ekspresję kulturalną, artystyczną lub inną ekspresję twórczą, a także związane z tym funkcje takie jak edukacja lub zarządzanie;**
- b) **niezależnie od tego:**
- (i) **czy działalność tych sektorów jest zorientowana rynkowo czy nie;**
 - (ii) **jakiego typu struktura prowadzi tę działalność; oraz**
 - (iii) **w jaki sposób dana struktura jest finansowana.**

Sektory te obejmują między innymi architekturę, archiwa, biblioteki i muzea, rękodzieło artystyczne, sektor audiowizualny (w tym film, telewizję, gry wideo i multimedia), materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, projektowanie (w tym projektowanie mody), festiwale, muzykę, literaturę, sztuki widowiskowe, działalność wydawniczą (książki i prasę drukowaną), radio i sztuki wizualne.

Artykuł 3

Cele Programu

1. Ogólnymi celami Programu są **ochrona, zachowanie, rozwijanie i** promowanie różnorodności kulturowej i językowej oraz dziedzictwa kulturowego i językowego, zwiększanie konkurencyjności i **zrównoważonej innowacyjności** sektora kultury i sektora kreatywnego, w szczególności mediów i sektora audiowizualnego, ochrona i **wzmacnianie** wolności artystycznej i wolności mediów oraz ochrona i promowanie równości, **w tym równości płci**, aktywności obywatelskiej, praw i wartości zapisanych w Traktatach i w Karcie, a tym samym zwiększanie partycypacji demokratycznej i odporności społecznej.
2. W ramach celów ogólnych określonych w ust. 1 Program obejmuje następujące komponenty służące realizacji następujących celów szczegółowych:
 - a) komponent „Kreatywna Europa – kultura”, który:
 - (i) przyczynia się do transgranicznej twórczości [...] i współpracy kulturalnej **i artystycznej**, transgranicznej **mobilności**, transgranicznego uczestnictwa i **dostępu**, transgranicznej dostępności, a także transgranicznego obiegu różnorodnych dzieł kultury i **je wzmacnia**, przy jednoczesnym wzmacnianiu społecznego, gospodarczego i międzynarodowego wymiaru sektora kultury i sektora kreatywnego **nieobjętych art. 3 ust. 2 lit. b)** („kultura”);
 - b) komponent MEDIA+, który:
 - (i) przyczynia się do różnorodności kulturowej i **językowej** oraz konkurencyjności **sektora**[...] audiowizualnego i **sektora**[...] gier wideo, w szczególności poprzez usprawnianie tworzenia, **promowania** i transgranicznej dystrybucji **utworów** i treści europejskich [...] i zwiększanie dostępu obywateli **do tych utworów i treści** („sektor audiowizualny”);
 - (ii) przyczynia się do tworzenia wolnego, żywotnego, **pluralistycznego** i zróżnicowanego unijnego ekosystemu informacyjnego, w szczególności poprzez wspieranie **i ochronę** wolnego i niezależnego dziennikarstwa oraz wolnych i niezależnych mediów informacyjnych, zwiększanie dostępu obywateli do wiarygodnych **i rzetelnych** informacji, [...] zwalczanie dezinformacji i **promowanie umiejętności korzystania z mediów** („informacje”);

- c) komponent „Demokracja, obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV+), **służący promowaniu i ochronie wartości Unii, który:**
- (i) przyczynia się do ochrony i promowania praw podstawowych, równości, **w tym równości płci**, [...]niedyskryminacji oraz praw obywateli Unii, w tym **swobodnego przepływu obywateli**, zapisanych w Traktatach i **w Karcie** [...], a także **do** wzmocnienia pozycji społeczeństwa obywatelskiego („prawa, równość, obywatele i społeczeństwo obywatelskie”);
 - (ii) przyczynia się do **zapobiegania** i zwalczania przemocy ze względu na płeć oraz przemocy wobec dzieci i innych grup zagrożonych taką przemocą („Daphne”);
 - (iii) przyczynia się do zwiększania partycypacji demokratycznej i ochrony praworządności („partycypacja demokratyczna i praworządność”).
3. Aby maksymalnie zwiększyć oddziaływanie i wzmocnić efekt synergii między poszczególnymi komponentami, o których mowa w ust. 2, Program wspiera działania przekrojowe i horyzontalne przyczyniające się do realizacji celu ogólnego, o którym mowa w ust. 1, w szczególności poprzez rozwijanie synergii między sferami kultury, mediów i społeczeństwa obywatelskiego oraz promowanie współpracy międzysektorowej i innowacji międzysektorowych.

ROZDZIAŁ II

Komponent „Kreatywna Europa – kultura”

Artykuł 4

Kultura

W ramach komponentu „Kreatywna Europa – kultura” cel szczegółowy[...] „Kultura” koncentruje się na:

- a) wspieraniu transgranicznej twórczości, współpracy i transgranicznych kontaktów, w różnych formatach, w tym poprzez **projekty współpracy i partnerstwa między organizacjami dowolnej wielkości**, mobilność artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym [...] **oraz**[...] rezydencje artystyczne [...];
- b) poprawie dostępu wszystkich, w szczególności młodych ludzi, do kultury, **sztuki** i dziedzictwa kulturowego oraz uczestnictwa w ich ramach, a także wzmacnianiu odporności i spójności społecznej, w szczególności sprawiedliwości międzypokoleniowej, równości i różnorodności, poprzez, **między innymi, edukację kulturalną i** zaangażowanie w kulturę;
- c) wspieraniu obiegu, dystrybucji, promocji, [...]widoczności i **wyszukiwalności** różnorodnych europejskich treści kulturowych **i artystycznych** za pośrednictwem różnych kanałów w całej Unii i na świecie, w tym poprzez: europejskie platformy dla nowych artystów, wspieranie podmiotów mających za cel szkolenie i promowanie **nowych lub** młodych artystów, nagrody promujące talenty artystyczne i doskonałość artystyczną, tournée, **wystawy**, festiwale i tłumaczenia;

- d) wzmacnianiu zdolności i umiejętności w sektorach kultury i sektorach kreatywnych, **objętych komponentem „Kreatywna Europa – kultura”**, w celu stymulowania innowacji i konkurencyjności oraz umożliwienia radzenia sobie z transformacją ekologiczną i cyfrową, w tym poprzez wsparcie na rzecz sieci organizacji kulturalnych i kreatywnych, **rozwijanie talentów**, szkolenie i wzajemne uczenie się;
- e) promowaniu rozwoju polityki kulturalnej poprzez współpracę i wymianę dobrych praktyk i **wiedzy** na szczeblu[...] Unii oraz poprawę bazy dowodowej w drodze intensywniejszego gromadzenia danych, analizy[...] oraz działań pilotażowych **oraz w drodze wspierania zdolności w zakresie analizy rynkowej**;
- f) pogłębianiu międzynarodowych stosunków kulturalnych Unii **poprzez współpracę kulturalną przyczyniająca się do realizacji celów działań kulturalnych i zewnętrznych**[...];
- g) wspieraniu wdrażania decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 445/2014/UE³² i nr 1194/2011/UE³³.

Realizacja celu szczegółowego „Kultura” odbywa się z pełnym poszanowaniem [...] wolności artystycznej i różnorodności form ekspresji kulturowej[...] i **językowej**, a **przy tym chroni i promuje samoistną wartość kultury**.[...] **Przyczynia się również** do poprawy warunków pracy artystów oraz osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym.

³² Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 445/2014/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. ustanawiająca działanie Unii na rzecz Europejskich Stolic Kultury na lata 2020–2033 i uchylająca decyzję nr 1622/2006/WE (Dz.U. L 132 z 3.5.2014, s. 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445(1)/oj)).

³³ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE z dnia 16 listopada 2011 r. ustanawiająca działanie Unii Europejskiej na rzecz Znak Diedzictwa Europejskiego (Dz.U. L 303 z 22.11.2011, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/1194/oj>).

ROZDZIAŁ III

Komponent MEDIA+

Artykuł 5

Sektor audiowizualny

W ramach komponentu MEDIA+ cel szczegółowy „Sektor audiowizualny” koncentruje się na:

- a) wspieraniu tworzenia europejskich utworów audiowizualnych w różnych formatach i gatunkach, **przede wszystkim produkcji i koprodukcji niezależnych**, mogących trafić do różnych odbiorców z wielu różnych krajów;
- b) wspieraniu obiegu, dystrybucji **kinowej i internetowej**, upowszechniania, **wyszukiwalności, promocji, dostępności, różnorodności językowej** i widoczności europejskich utworów audiowizualnych w wymiarze transgranicznym na wszystkich nośnikach, w całej Unii i na świecie, w tym poprzez skoordynowane strategie dystrybucji, narzędzia marketingowe i promocyjne, **a także napisy i dubbing**;
- c) budowaniu publiczności dla europejskich utworów audiowizualnych, w tym poprzez sieci europejskich kin, festiwale i kampanie informacyjne **oraz edukację filmową**, skierowane w szczególności do młodych Europejczyków i do **obszarów** [...], na których dostęp do takich utworów jest niedostateczny;
- d) wspieraniu opracowywania i prototypowania europejskich gier wideo i treści immersyjnych, w tym poprzez badania rynku, stymulowane przez publiczność strategie promocji i wyszukiwalności, a także dystrybucję takich gier i treści na wszystkich platformach;
- e) wzmacnianiu rozwijania **umiejętności i talentów oraz budowaniu zdolności, w szczególności w odpowiedzi na zmiany w dziedzinie kreatywności, rynku i technologii**;

- (ea) ułatwianiu** [...] dostępu do finansowania – **ze zwróceniem szczególnej uwagi na małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)³⁴** – kontaktów biznesowych i tworzenia sieci między przedsiębiorstwami, **wykorzystywania**, przyjmowania **i wdrażania** innowacyjnych narzędzi i modeli biznesowych oraz strategii krzyżowego wykorzystywania własności intelektualnej przez różne media [...];
- f) wspieraniu dialogu politycznego, wymiany najlepszych praktyk, gromadzenia i analizy danych, w tym uiszczaniu składki z tytułu członkostwa Unii w Europejskim Obserwatorium Audiowizualnym;
- g) przyczynianiu się do wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE³⁵.

Realizacja celu szczegółowego „Sektor audiowizualny” uwzględnia specyfikę różnych krajów, w szczególności pod względem produkcji treści, ich dystrybucji i dostępu do nich, wielkości i specyfiki ich rynków oraz ich różnorodności kulturowej i językowej, tak aby rozszerzać uczestnictwo krajów o różnym potencjale audiowizualnym i zwiększać współpracę między tymi krajami, a tym samym przyczyniać się do równiejszych warunków działania.

Realizacja celu szczegółowego „Sektor audiowizualny” odbywa się z pełnym poszanowaniem wolności artystycznej. [...]

³⁴ **Pojęcie małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) należy rozumieć zgodnie z definicją z zalecenia Komisji z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (Dz. U. L 124 z 20.5.2003, s. 36, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).**

³⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (Dz.U. L 95 z 15.4.2010, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj>).

Artykuł 6
Informacje

W ramach komponentu MEDIA+ cel szczegółowy „Informacje” koncentruje się na:

- a) ochronie mediów informacyjnych i dziennikarzy, zwłaszcza w obliczu zagrożeń, monitorowaniu i ocenie zagrożeń dla wolności i pluralizmu mediów na rynku wewnętrznym[...] i przeciwdziałaniu takim zagrożeniom oraz promowaniu standardów dziennikarskich[...] i redakcyjnych;
- b) wzmacnianiu produkcji, dystrybucji, konsumpcji i **archiwizacji** profesjonalnych treści dziennikarskich, [...] dziennikarstwa śledczego **oraz wspieraniu regionalnych i [...]** lokalnych **organizacji** informacyjnych [...] i mediów publicznych;
- c) wspieraniu cyfrowej transformacji informacji **– ze zwróceniem szczególnej uwagi na małe i średnie przedsiębiorstwa, a także regionalne i lokalne organizacje informacyjne –** innowacyjnych praktyk, nowych modeli produkcyjnych, dystrybucyjnych i biznesowych, ułatwianiu dostępu do finansowania i zachęcaniu do działalności transgranicznej oraz zmiany i podnoszenia kwalifikacji pracowników mediów informacyjnych;
- d) zacieśnianiu współpracy i promowaniu środków **mających na celu** monitorowanie i ochronę internetowej przestrzeni informacyjnej, w tym **poprzez zapobieganie** dezinformacji oraz obcym manipulacjom informacjami i ingerencjom oraz ich wykrywanie, **analizowanie** i zwalczanie, a tym samym na **zwiększaniu** odporności **demokratycznej** w całej Unii;
- e) promowaniu działań w zakresie umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów w celu umożliwienia **wszystkim** obywatelom[...] **we wszystkich grupach wiekowych** korzystania z i rozwijania [...] krytycznego **myślenia** i **krytycznego** rozumienia ekosystemu informacyjnego, z **uwzględnieniem, między innymi, zastosowania i wpływu sztucznej inteligencji**;
- f) wzmocnieniu dialogu politycznego, gromadzenia i analizy danych oraz opracowywaniu wspólnych standardów, w tym poprzez wspieranie prac Europejskiej Rady ds. Usług Medialnych.

Realizacja celu szczegółowego „Informacje” odbywa się z pełnym poszanowaniem niezależności redakcyjnej mediów i standardów zawodowych.

Rozdział IV

Komponent CERV+

Artykuł 7

Prawa, równość, obywatele i społeczeństwo obywatelskie

W ramach komponentu CERV+ cel szczegółowy „Prawa, równość, obywatele i społeczeństwo obywatelskie” koncentruje się na:

- a) promowaniu równości, [...] zapobieganiu dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną **lub tożsamość płciową** oraz zwalczaniu takiej dyskryminacji, a także na zapobieganiu wszelkim formom rasizmu i nietolerancji i zwalczaniu tych zjawisk – **w tym dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie i dyskryminacji intersekcyjnej – oraz na promowaniu uwzględniania równości płci, z poszanowaniem zasady niedyskryminacji przewidzianej w art. 21 Karty;**
- b) promowaniu równości płci, uwzględniania aspektu płci, **równowagi między życiem zawodowym a prywatnym** i wzmacniania pozycji [...] **wszystkich kobiet i dziewcząt, a także** [...] ochronie i promowaniu pełnego korzystania przez kobiety z przysługujących im praw;
- c) promowaniu dostępności oraz ochronie i propagowaniu praw osób z niepełnosprawnościami, w **tym poprzez** wspieranie wdrażania przez [...] **Unie** Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych;
- d) ochronie i propagowaniu praw dziecka;
- e) ochronie i propagowaniu wolności wypowiedzi, prawa do prywatności, ochrony danych osobowych, a także praw w otoczeniu cyfrowym;

- f) pielęgnowaniu dynamicznej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka i innych odpowiednich podmiotów, które działają na wszystkich szczeblach w zakresie ochrony i promowania praw zapisanych w Traktacie oraz szerzenia wiedzy na ich temat wśród obywateli, promowania odporności demokratycznej UE, niedyskryminacji i równości, a także, w szerszym ujęciu, wartości Unii, takich jak poszanowanie praw podstawowych, praworządność, demokracja, oraz w zakresie ochrony i propagowania poszanowania Karty, a także na zapewnianiu tym podmiotom wsparcia finansowego.

Artykuł 8

Daphne

W ramach komponentu CERV+ cel szczegółowy „Daphne” koncentruje się na:

- a) zapobieganiu wszelkim formom przemocy ze względu na płeć wobec kobiet i dziewcząt [...] **i** przemocy domowej, **podnoszeniu świadomości** na temat tych form przemocy, reagowaniu na nie i ich zwalczaniu na wszystkich szczeblach; [...]

aa) zapobieganiu wszelkim formom przemocy wobec dzieci, młodzieży i osób starszych, osób LGBTIQ, osób z niepełnosprawnościami i innych grup ryzyka, **podnoszeniu świadomości na temat tych form przemocy, reagowaniu na nie i ich zwalczaniu na wszystkich szczeblach;**

- b) ochronie i wspieraniu wszystkich bezpośrednich i pośrednich ofiar przemocy [...], o której mowa w lit. a) i **aa)**,

[...] **a tym samym** na wspieraniu realizacji celów, jakimi są **zwalczanie w Unii przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, o których mowa w** konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w Unii **(konwencji stambulskiej) i w dyrektywie (UE) 2024/1385, oraz celów, jakimi są ochrona dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym, jak przewidziano w konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (konwencji z Lanzarote).**

Artykuł 9

Partycypacja demokratyczna i praworządność

W ramach komponentu CERV+ cel szczegółowy programu „Partycypacja demokratyczna i praworządność” koncentruje się na:

- a) ochronie i propagowaniu praw wynikających z obywatelstwa Unii, a także uczestnictwa i zaangażowania obywateli i **społeczeństwa obywatelskiego** w życie demokratyczne i obywatelskie Unii – **w tym poprzez dialog demokratyczny i demokracje uczestniczące** – oraz wspieraniu otwartych, odpornych, opartych na prawach i równych społeczeństw opartych na praworządności;
- b) wspieraniu wolnych, sprawiedliwych, odpornych, dostępnych, **przejrzystych** i inkluzywnych procesów wyborczych i demokratycznych **na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym**;
- c) promowaniu świadomości obywatelskiej i lepszego rozumienia Unii, jej wspólnej historii, pamięci i różnorodności w celu wspierania wzajemnego zrozumienia, tolerancji i **spójności społecznej**.

ROZDZIAŁ V

Priorytety i działania przekrojowe i horyzontalne

Artykuł 10

W ramach celów ogólnych określonych w art. 3 Program wspiera następujące priorytety i działania przekrojowe i horyzontalne:

- a) współpraca międzysektorowa i innowacje w dziedzinie kultury, mediów i społeczeństwa obywatelskiego oraz ochrona rzetelności dyskursu publicznego, a tym samym wzmocnianie **zaufania**, odporności demokratycznej, gotowości społecznej oraz zaangażowania kulturalnego i obywatelskiego;
 - b) [...] **etyczne**, odpowiedzialne, **zrównoważone i oparte na prawach** wykorzystywanie innowacyjnych narzędzi i technologii kontentowych, w szczególności sztucznej inteligencji, a także rozwijanie umiejętności i budowanie zdolności z zastosowaniem podejść międzysektorowych;
 - c) akcje na rzecz opracowywania, wdrażania i monitorowania odpowiednich przepisów i polityki Unii w dziedzinie kultury, mediów i społeczeństwa obywatelskiego, w tym, w stosownych przypadkach, w drodze współpracy organów krajowych i interesariuszy[...];
- (ca) utworzenie i prowadzenie – z zapewnieniem odpowiednich zasobów – biur programu AgoraEU odpowiedzialnych za: promowanie Programu, udzielanie informacji, zapewnianie bezstronnych wskazówek i pomocy potencjalnym beneficjentom, wnoszenie wkładu w działania informacyjne i rozpowszechnianie wyników Programu, a także stymulowanie współpracy transgranicznej;**
- d) zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) [XXX]* [rozporządzenie w sprawie wykonania] – promowanie Programu i możliwości finansowania oferowanych w jego ramach, w tym za pośrednictwem [...] biur programu **AgoraEU**, a tym samym wzmocnienie działań informacyjnych, widoczności Programu i rozpowszechniania jego wyników.

Finansowanie priorytetów i działań przekrojowych i horyzontalnych zależy od ich charakteru i zakresu. **Nie narusza to autonomii poszczególnych komponentów programu, ich priorytetów oraz działań finansowanych w ich ramach ani nie wpływa na nie negatywnie.**

ROZDZIAŁ VI

Przepisy finansowe

[Artykuł 11

Budżet

1. Orientacyjną pulę środków finansowych na realizację Programu na lata 2028–2034 określa się na poziomie 8 582 000 000 EUR w cenach bieżących.
2. Zobowiązania budżetowe na działania wykraczające poza jeden rok finansowy można rozbić na kilka lat w rocznych ratach.
3. W budżecie Unii na okres po 2034 r. można zapisać środki, po to aby pokryć niezbędne wydatki i umożliwić zarządzanie akcjami nieukończonymi przed zakończeniem Programu.
4. Pulę środków finansowych, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, oraz kwoty dodatkowych zasobów, o których mowa w art. 12, można wykorzystać także na pomoc techniczną i administracyjną w celu realizacji Programu, np. na działania przygotowawcze, monitorowanie, kontrolę, audyt i ewaluację, na instytucjonalne systemy i platformy informatyczne, na działania informacyjne i komunikacyjne, w tym komunikację instytucjonalną o priorytetach politycznych Unii, oraz na wszelką inną pomoc techniczną i administracyjną lub wydatki związane z personelem poniesione przez Komisję na zarządzanie Programem.]

Artykuł 12

Dodatkowe zasoby

1. Państwa członkowskie, instytucje, organy i agencje Unii, państwa trzecie, organizacje międzynarodowe, międzynarodowe instytucje finansowe lub inne osoby trzecie mogą wnieść dodatkowe wkłady finansowe lub niefinansowe na rzecz Programu. Dodatkowe wkłady finansowe uważa się za zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel w rozumieniu art. 21 ust. 2 lit. a), d) lub e) lub art. 21 ust. 5 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.
2. Zasoby przydzielone państwu członkowskiemu w ramach zarządzania dzielonego można – na prośbę tego państwa – udostępnić na rzecz Programu. Komisja wykorzystuje te zasoby bezpośrednio lub pośrednio zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. a) lub c) rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509. Są one dodatkowe względem kwoty, o której mowa w art. 11 ust. 1 niniejszego rozporządzenia. Zasoby te wykorzystuje się na rzecz danego państwa członkowskiego. Jeżeli Komisja nie zawarła żadnego zobowiązania prawnego w ramach zarządzania bezpośredniego lub zarządzania pośredniego na środki dodatkowe udostępnione w ten sposób na rzecz Programu, odpowiednie niezaangażowane środki można – na prośbę danego państwa członkowskiego – przekazać z powrotem na jeden lub więcej programów pierwotnych lub kontynuację tych programów.

Artykuł 13

Finansowanie alternatywne, łączone i kumulacyjne

1. Program jest realizowany w synergii z innymi programami Unii. Akcja, która otrzymała wkład Unii z innego programu, może również otrzymać wkład z niniejszego Programu. Do odpowiedniego wkładu stosuje się zasady danego programu Unii albo do wszystkich wkładów można zastosować jednolity zbiór zasad oraz można zawrzeć jedno zobowiązanie prawne. Jeżeli wszystkie wkłady Unii są przekazywane na podstawie kosztów kwalifikowalnych, skumulowane wsparcie z budżetu Unii nie przekracza łącznych kwalifikowalnych kosztów akcji i może być obliczane proporcjonalnie zgodnie z dokumentami określającymi warunki wsparcia.
2. Procedury wyboru w ramach Programu mogą być przeprowadzane wspólnie w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego z państwami członkowskimi, instytucjami, organami i agencjami Unii, państwami trzecimi, organizacjami międzynarodowymi, międzynarodowymi instytucjami finansowymi lub innymi osobami trzecimi („partnerzy procedury wspólnego wyboru”), pod warunkiem zapewnienia ochrony interesów finansowych Unii. Takie procedury podlegają jednolitemu zbiorowi zasad i prowadzą do zawarcia jednego zobowiązania prawnego. W tym celu partnerzy procedury wspólnego wyboru mogą udostępnić zasoby na rzecz Programu zgodnie z art. 12 niniejszego rozporządzenia lub można im powierzyć wykonanie procedury wyboru, w stosownych przypadkach zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509. W procedurach wspólnego wyboru przedstawiciele partnerów uczestniczących w procedurze wspólnego wyboru mogą być również członkami komisji oceniającej, o której mowa w art. 153 ust. 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.

Artykuł 14

Państwa trzecie stowarzyszone z Programem

1. Program może zostać otwarty na uczestnictwo i mieć zastosowanie do następujących państw trzecich w drodze pełnego lub częściowego stowarzyszenia, zgodnie z celami określonymi w art. 3 [...]:
 - a) członków Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, którzy są członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego, **zgodnie z warunkami ustanowionymi w Porozumieniu o Europejskim Obszarze Gospodarczym**, a także minipaństw europejskich (**Andora, Monako, San Marino i Watykan**), **zgodnie z warunkami określonymi w odpowiednich umowach**;
 - b) państw przystępujących, państw kandydujących i potencjalnych kandydatów, **zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami uczestnictwa tych państw w programach Unii, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych, protokołach i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami określonymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami**;
 - c) państw objętych europejską polityką sąsiedztwa, **zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami uczestnictwa tych państw w programach Unii, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych, protokołach i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami określonymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami**;
 - d) innych państw trzecich, **zgodnie z warunkami określonymi w szczególowej międzynarodowej umowie obejmującej uczestnictwo danego państwa trzeciego w programie Unii**.

2. [...] [...]Umowy dotyczące uczestnictwa w Programie, **o których mowa w ust 1:**
- a) zapewniają sprawiedliwą równowagę w odniesieniu do wkładów i korzyści państw trzecich uczestniczących w Programie;
 - b) ustanawiają warunki uczestnictwa w Programie Unii, w tym obliczanie wkładów finansowych do Programu, składających się z wkładu operacyjnego i opłaty z tytułu uczestnictwa, i w jego ogólne koszty administracyjne;
 - c) nie przyznają państwu trzeciemu żadnych uprawnień decyzyjnych w ramach Programu;
 - d) gwarantują prawa Unii do zapewnienia należytego zarządzania finansami i ochrony jej interesów finansowych;
 - e) w stosownych przypadkach – zapewniają ochronę interesów Unii w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

3. Do celów **ust. 2** lit. d) państwo trzecie przyznaje niezbędne prawa i dostęp wymagane na mocy rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 i rozporządzenia (UE, Euratom) nr 883/2013 oraz gwarantuje, że decyzje nakładające zobowiązanie pieniężne **na podmioty inne niż państwa w rozumieniu** [...] art. 299 TFUE, a także wyroki i postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, stanowią tytuł egzekucyjny.

4. [...] **Odpowiednie** umowy umożliwiające uczestnictwo w realizacji celu szczegółowego „Sektor audiowizualny”, o którym mowa w art. 3, uwzględniają sytuację na rynku audiowizualnym w danym państwie, w tym stopień zbliżenia ram prawnych tego państwa do dorobku prawnego Unii w zakresie mediów audiowizualnych, a także dostęp do równoważnych systemów wsparcia, w szczególności w odniesieniu do innych państw europejskich. Umowy zawarte z państwami, o których mowa w ust. 1 lit. b), wymagają dostosowania ich prawa krajowego do dyrektywy 2010/13/UE, aby państwa te mogły uczestniczyć w realizacji celu szczegółowego „Sektor audiowizualny”.

Artykuł 15

Realizacja i formy finansowania unijnego

1. Program jest realizowany zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509 w ramach zarządzania bezpośredniego lub zarządzania pośredniego z podmiotami, o których mowa w art. 62 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia.
2. Finansowanie unijne może być udzielane w dowolnej formie zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509, w szczególności w formie dotacji, nagród, zamówień oraz darowizn o charakterze niefinansowym.
3. [Jeżeli wsparcie Unii jest udzielane w formie gwarancji budżetowej lub instrumentu finansowego, w tym w przypadku połączenia ze wsparciem bezzwrotnym w ramach działania łączonego, wsparcie to jest udzielane wyłącznie za pośrednictwem Instrumentu EFK InvestEU i wykonywane zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami Instrumentu EFK InvestEU w drodze umów zawartych na ten rodzaj wsparcia w ramach Instrumentu EFK InvestEU.]
4. [Wsparcia Unii w formie gwarancji budżetowej udziela się w ramach maksymalnej kwoty gwarancji budżetowej określonej w rozporządzeniu w sprawie EFK.]
5. [Jeżeli program korzysta z Instrumentu EFK InvestEU, zapewnia on tworzenie rezerw na gwarancję budżetową i finansowanie do instrumentów finansowych, w tym w przypadku połączenia ze wsparciem bezzwrotnym w ramach działania łączonego.]
6. Jeżeli finansowanie unijne zapewnia się w formie dotacji, zapewnia się je jako finansowanie niepowiązane z kosztami lub, w razie potrzeby, z zastosowaniem uproszczonych metod rozliczania kosztów, zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509. Finansowanie może być zapewnione w formie zwrotu rzeczywistych kosztów kwalifikowalnych tylko wtedy, kiedy cele działania nie mogą zostać osiągnięte w inny sposób.

- 7.** Do celów art. 153 ust. 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 komisja oceniająca może częściowo lub całkowicie składać się z niezależnych ekspertów zewnętrznych.
- 8.** Podmioty ubiegające się o finansowanie w ramach komponentu „Kreatywna Europa – kultura”, których roczny dochód w ciągu ostatnich dwóch lat pochodził w ponad 50 % ze środków publicznych, uznaje się za posiadające niezbędny potencjał finansowy, zawodowy i administracyjny do prowadzenia działań w ramach programu. Nie wymaga się od nich przedstawienia dalszych dokumentów w celu wykazania tego potencjału.

Artykuł 16

Kwalifikowalność

1. Aby wspierać realizację celów określonych w art. 3, ustanawia się kryteria kwalifikowalności, zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) 2024/2509; mają one zastosowanie do wszystkich procedur udzielania zamówień w ramach Programu.
2. W procedurach wyboru w ramach zarządzania bezpośredniego i zarządzania pośredniego jeden lub więcej następujących podmiotów prawnych może kwalifikować się do udzielenia lub otrzymania wsparcia unijnego:
 - a) podmioty mające siedzibę w państwie członkowskim[...] **lub w powiązonym z tym państwem członkowskim kraju lub terytorium zamorskim;**
 - b) podmioty mające siedzibę w państwie trzecim [...] [...] **stowarzyszonym z Programem;**
 - c) organizacje międzynarodowe;
 - d) **w drodze wyjątku** – inne podmioty mające siedzibę w [...] państwach trzecich **niestowarzyszonych z Programem**, jeżeli **wsparcie** takich podmiotów jest **absolutnie niezbędne do osiągnięcia celów danej akcji**, przyczynia się do realizacji celów określonych w art. 3 i **leży w interesie Unii**.

3. W uzupełnieniu do art. 168 ust. 2 i 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, państwa trzecie **stowarzyszone z Programem**, o których mowa w art. 14 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, mogą, w stosownych przypadkach, uczestniczyć w mechanizmach udzielania zamówień określonych w art. 168 ust. 2 i 3 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509 i czerpać korzyści z tych mechanizmów. Przepisy mające zastosowanie do państw członkowskich stosuje się odpowiednio do [...] państw trzecich **stowarzyszonych z Programem**.
4. Procedury wyboru mające wpływ na bezpieczeństwo lub porządek publiczny, w szczególności w odniesieniu do strategicznych aktywów i interesów Unii lub jej państw członkowskich, są ograniczone zgodnie z art. 136 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509.
5. W programie prac, o którym mowa w art. 110 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509, można doprecyzować kryteria kwalifikowalności określone w niniejszym rozporządzeniu lub określić dodatkowe kryteria kwalifikowalności w odniesieniu do konkretnych akcji.
6. Można przyznać dotację na działalność europejskiej sieci krajowych organów ds. równości (EQUINET) bez zaproszenia do składania wniosków z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z jej stałym programem prac.

Artykuł 17

Program prac

- 1.** Program jest realizowany poprzez programy prac, o których mowa w art. 110 rozporządzenia (UE, Euratom) 2024/2509. W programach prac określa się, w stosownych przypadkach, działania i powiązane kwoty wsparcia unijnego, które mają być realizowane za pośrednictwem Instrumentu EFK InvestEU.
- 2.** **Programy prac są przyjmowane przez Komisję w drodze aktów wykonawczych. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 17a.**

Artykuł 17a

Procedura komitetowa

- 1.** **Komisję wspomaga komitet („Komitet Programu AgoraEU”). Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.**
- 2.** **Komitet zbiera się w określonych składach, aby rozstrzygać konkretne kwestie dotyczące poszczególnych komponentów Programu.**
- 3.** **W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.**

ROZDZIAŁ VII

Przepisy końcowe

Artykuł 18

Uchylenie

Rozporządzenie (UE) 2021/692 i rozporządzenie (UE) 2021/818 tracą moc ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2028 r.

Artykuł 19

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację lub modyfikację określonych akcji – do czasu ich zamknięcia – na mocy rozporządzenia (UE) 2021/692 i rozporządzenia (UE) 2021/818, które stosuje się do nich do czasu ich zamknięcia.
2. Z puli środków finansowych przeznaczonych na Program pokrywane mogą być również wydatki na pomoc techniczną i administracyjną niezbędne w celu zapewnienia przejścia między Programem a środkami przyjętymi na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/692 i rozporządzenia (UE) 2021/818.

Artykuł 20

Wejście w życie i rozpoczęcie stosowania

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2028 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący / Przewodnicząca

W imieniu Rady
Przewodniczący / Przewodnicząca